

Lp Karmen Joller
sotsiaalminister
Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 04.02.2026 nr 1.2-2/9-1
Meie *kuupäev digitaalallkirjas* nr 1-3/31-1

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse eelnõu

Austatud minister,

Eesti Tööandjate Keskliit tänab võimaluse eest esitada kommentaare nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse eelnõule (edaspidi: eelnõu).

Toetame eelnõu eesmärki luua terviklik ja ajakohane süsteem, mis kaitseb inimeste elu ja tervist ning tagab ühiskonna toimepidevuse nakkusohtude korral.

Järgnevalt konkreetsed kommentaarid ja ettepanekud eelnõule:

1. Valmisolek ja strateegilised varud (§ 6, § 28 ja § 47)

1.1. Desinfektsioonivahendite ja ravimite määratlemine kriitilise ressursina

Eelnõus tuleks selgelt sätestada, et nakkustõrje vahendid (sh professionaalsed desinfektsioonivahendid, antiseptika) kuuluvad riiklikult tähtsa varu hulka sarnaselt ravimitele. Epideemia algfaasis, mil vaktsiinid puuduvad, on hügieen ja desinfektsioon ainus viis levikut pidurdada.

Samuti vajavad haiglad oma tööde jätkamiseks nakkushaiguste leviku ajal desinfektsiooni vahendeid, et vältida haigla personali ja patsientide nakatumist.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõud sättega, mis kohustab Terviseametit ja sotsiaalministeeriumi looma ja hoidma nakkustõrje kulumaterjalide (biotsiidide ja meditsiiniseadmete) strateegilist reservi.

Samuti on oluline koostada nimekiri biotsiidide ja meditsiiniseadmetest, mis on hädavajalikud haiglate töö jätkamiseks. Haiglates ei piisa ainult käte desinfitseerimisest, sest pinnad, seadmed, jms vajavad samuti puhastamist, desinfitseerimist ja kohati steriliseerimist.

1.2. Kodumaise tootmisvõimekuse eelistamine (Toimepidevus)

Arvestades et globaalsed tarneahelad katkevad kriisi ajal esimesena, peaks eelnõu sisaldama mehhanismi, mis soosib kriisiolukordades ja varude planeerimisel kohalikke tootjaid, kellel on võimekus tootmismahete kiiresti tõsta.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõud sättega, mis käsitleb "toimepidevuse lepinguid" (VÕS-põhised reserveerimislepingud) kodumaiste tootjatega.

See tähendab, et riik ei pea tingimata hoidma hiiglaslikke ladusid, vaid tagab lepinguliselt, et tootjal on olemas toorainevaru ja valmidus suunata 90-100% toodangust Eesti haiglatele 48-72 tunni jooksul.

1.3. Oluliste tootjate määramine elutähtsate teenuste osutajateks (ETO)

Kehtiva regulatsiooni kohaselt on elutähtsa teenuse osutajad peamiselt haiglad, elektrilevitaja, sideettevõtted jne.

Kuid haigla teenus katkeb, kui selle tarneahel (desinfektsioon) peatub.

Seega on oluline, et kriitilise tähtsusega desinfektsioonivahendite tootjad oleks defineeritud kui tervishoiusüsteemi toimepidevust tagavad partnerid.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõud või teha ettepanek hädaolukorra seaduse muutmiseks, et riiklikult olulised meditsiiniliste puhastusvahendite tootjad (kes katavad üle 50% turust) klassifitseeritaks elutähtsa teenuse osutaja (või sellega võrdsustatud) staatusesse.

1.4. Desinfektsiooni ulatuse laiendamine (Käed + Pinnad + Seadmed)

Meie hinnangul on eelnõu seletuskirjas fookus peamiselt "kätepesul". Haiglateskkonnas on see vaid üks osa tervikust.

Nakkustõrjet käsitlev seadus peab käsitlema desinfektsiooni kui kolmeosalist tervikut, millela on haiglaravi võimatu jätkata:

- hügieeniline ja kirurgiline käte antiseptika (personali kaitse);
- kõrgetasemelised pinnadesinfektandid (keskkonna ohutus);
- meditsiiniseadmete puhastus, desinfektsioon ja steriliseerimine (instrumentariumi ohutus).

Teeme ettepaneku täiendada eelnõu § 19 (Infektsioonikontroll) ja rakendusakte, lisades nõude, et asutus peab tagama valmisoleku kõigi kolme kategooria vahendite osas.

Kui ühes neist tekib tarneahelas auk, on kogu asutuse bioloogiline ohutus tühistatud.

1.5. Riiklikult kriitiliste toodete nimistu (Kataloog)

Kriisiolukorras ei ole aega ega ressursi katsetada sadu erinevaid tooteid. Riigil peab olema nimekiri "baastoodetest" ning koostöös suurimate tootjatega peab riik looma "Kriitiliste nakkustõrjevahendite nimistu".

Teeme ettepaneku seadusesse lisada volitusnorm sotsiaalministrile kehtestada määrusega nimekiri tootekategooriatest ja nende tehnilistest nõuetest, mida riik kohustub kriisi ajal eelisjärjekorras hankima ja tootjalt tellima.

1.6. Varude roteerimine ja kvaliteedikontroll

Riiklikud varud peaksid olema integreeritud igapäevasesse tarneahelasse (nn "elav varu"), kuna varud aeguvad.

Teeme ettepaneku seaduses sätestada, et riiklikku varu hallatakse koostöös tootjatega, kus vana partii liigub kasutusse (haiglatesse) ja asendub uue toodanguga.

See hoiab ära ressursi raiskamise ja tagab, et varus on alati kehtiva säilivusajaga tooted.

1.7. Standardite kehtestamine varudele

Kriisi ajal ujutati turg üle ebakvaliteetsete või mittestandardsete toodetega (nt liiga madal alkoholisisaldus, puuduvad sertifikaadid).

Selle vältimiseks tulevikus peab valmisoleku plaanis sätestama ranged kvaliteedistandardid toodetele, mida tohib kriisi ajal riigihangetega hankida või varudes hoida.

Teeme ettepaneku sätestada, et riiklikusse varusse ja haiglate sisevarudesse kuuluvad tooted peavad vastama konkreetsetele EN-standarditele, vältimaks "põlve otsas" tehtud toodete kasutamist kriitilises meditsiinis.

Arvestades eeltoodut pakume võimalikud sõnastusettepanekud eelnõule:

§ 28 (Või vastav jaotis, mis käsitleb varusid/valmisolekut):

- Täiendada lõikega: "Sotsiaalministeerium koostöös Terviseametiga tagab nakkushaiguste leviku tõkestamiseks vajalike desinfektsioonivahendite ja isikukaitsevahendite strateegilise varu olemasolu ja selle regulaarse uuendamise."
- Lisada punktid:
 - "Nakkusohutuse tagamiseks kriisiolukorras eelistatakse varude täiendamisel ja tarnete tagamisel tarnijaid, kes suudavad tõendada toimepidevust ja tootmisvõimekust Eesti Vabariigi territooriumil."
 - Terviseamet koostab koostöös erialaliitude ja tootjatega riiklikult kriitiliste nakkustõrjevahendite nimistu, mis hõlmab käteantiseptikat, pindade desinfektsioonivahendeid ning meditsiiniseadmete dekontaminatsiooniks vajalikke kemikaale.
 - eelnimetatud vahendeid tootvaid ettevõtteid, kelle tootmisvõimekus on oluline Eesti tervishoiusüsteemi toimepidevuse tagamiseks, käsitatakse elutähtsa teenuse osutamise toetajatena ning neile kohaldatakse hädaolukorra seaduses sätestatud prioriteetset teenindamist ja ressursiga kindlustamist.
 - Tervishoiuasutus on kohustatud hoidma eelnimetatud vahendite varu vähemalt ühe kuu prognoositava vajaduse ulatuses, arvestades ohtliku nakkushaiguse leviku stsenaariume.

2. Infektsioonikontrolli laiendamine hoolekandeesutustele (§ 19 ja § 46)

Eelnõu kohustab ööpäevaringseid hoolekandeesutusi (hooldekodusid) rakendama sarnaseid infektsioonikontrolli nõudeid nagu haiglates.

See on kriitiline samm haavatava elanikkonna kaitseks. Erinevalt haiglatest puudub aga hooldekodudes sageli vastav eriharidus ja ressurss. Seadus ei tohiks jääda deklaratiivseks, vaid peab looma raamistiku tegelikuks ohutuseks.

Tulenevalt eeltoodust teeme ettepaneku kaaluda rakendusakti täiendamist nõudega, et hoolekandeesutustes kasutatavad desinfektsioonivahendid peavad olema meditsiinilise tasemega (CE-märgisega või tõendatud biotsiidid).

3. Riskipõhine lähenemine töökeskkonnas (§ 17)

Toetame kohustuslike tervisetõendite kaotamist ja liikumist sisulise ennetuse poole.

Teeme ettepaneku kaaluda seletuskirja täiendamist selguse huvides viitega "püsivatele hügieenilahendustele" töökohtadel.

Näiteks kas kohtades, kus käideldakse toitu või ollakse tihedas kontaktis inimestega, peaks riskianalüüs ette nägema statsionaarsed desinfektsioonijaamad ja pindade puhastusgraafikud.

4. Nakkuskolde tõrje ja desinfektsiooniprotokollid (Eelnõu § 17 ja Lisa 1)

Eelnõus täpsustatakse tegevusi haiguspuhangu korral, sh jooksev ja lõppdesinfektsioon.

Praegused juhendid on sageli liiga üldised.

Leiame, et riiklikul tasemel peab olema selge, millist tüüpi nakkuse puhul millist spektrit (bakteritsiidne, virutsiidne, sporiidne) toode peab omama.

Seega tuleks eelnõu rakendusaktidesse lisada viited konkreetsetele toimespektritele vastavalt ohtlike nakkushaiguste loetelule.

Näiteks: "Ohtliku viirusnakkuse puhangul on kohustuslik kasutada tugeva virutsiidse toimega vahendeid."

Lisaks eeltoodule peame oluliseks rõhutada ennetustegevuse tähtsust, sealhulgas vaktsineerimist kui tõenduspõhist ja kulutõhusat meetet.

Tervisekulude maksuvabastuse laiendamine annaks tööandjatele paremad võimalused panustada ennetusse, võimaldades katta näiteks töötajate vaktsineerimiskulusid ilma täiendava maksukoormuseta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hando Sutter

Tegevjuht